

3. Elbrekht, O.M. (2010). Training of Managers in Higher Education Institutions in the UK, Canada, USA (Doctor Science Dissertation). Thesis. Kyiv. 42 p.
4. Economic Encyclopaedic Dictionary (2006). In S.V. Mocherny (Ed.). Lviv: Svit. Vol. 2. 568 p.
5. Kremen, V.G., Pazynich, S.M., Ponomarev, O.S. (2008). Philosophy of management. 2nd edition, supplement and reworked. Kharkiv: NTU "KhPI". 524 p.
6. The phenomenon of innovations: education, society, culture: monograph (2008). In V.G. Kremen (Ed.). Kyiv: Pedagogical thought. 472 p.
7. Chumachenko, O.V. (2011). Problems of the category "management personnel of the enterprise" definition and its classification. *Economics and management of enterprises*. 2. 57–62.
8. Principles of organization A. Faiola. Retrieved from https://idruchniki.com/15290527/menedzhment/printsipi_organizatsiyi_fayolya.
9. National Educational Glossary: Higher Education (2014). In V.G. Kremen. Kyiv: Publishing House "Pleiades". 100 p.

FEDIAIEVA Mariia,

Ph.D in Economics, Associate Professor of Economics and International Economics Relations Department, Kherson State University
e-mail: larienemf@gmail.com

SCIENTIFIC-AND-METHODOLOGICAL BASES OF FUTURE MANAGERS' TRAINING TO ADMINISTRATIVE ACTIVITIES

Abstract. *Intoduction. The article analyzes the state and tasks of forming the management activity of future economists. The peculiarities of the implementation of master's programs in specialties are revealed: leadership and administration, management and administration.*

The purpose of the article is to establish the main components (systems) of scientific and methodological support for the preparation of future managers for management activities by identifying the subsystems of such a system, the pedagogical conditions for its implementation, as well as revealing modern technologies of teaching through the forms, methods, and means of introducing into the educational process of higher education institutions.

The methods of analysis, synthesis, comparison are use in the article.

Results. It is proved that the degree of success depends on many factors, as one of the leading ones - an effective scientific and methodological support for the organization of the educational process at the economic faculties is determined. The key competences of future managers are substantiated: conceptual thinking, efficiency and effectiveness; stability and emotional maturity; focus on the future; the ability to form a corporate culture; ability to make decisions; introduction of changes and innovations in the work of the organization; development of strategies and planning; management of

the economic process in the context of ongoing economic reforms; ability to use methods of motivation of personnel; management of the enterprise, department, organization in the context of leadership paradigm.

Originality. The research determines the most significant ways in formation of teaching staff in the process of professional training of students: constant work on the content of education - its relevance to the world and European level; mastering students with basic competencies in the field of management, modern scientific and methodological provision of educational process at economic faculties; a combination of theoretical, practical and scientific training unit for managerial personnel.

Conclusion. The solution of modern economic tasks in the country largely depends on the competent management on the today training of future economists, in particular, their preparation for effective management, which depends on many factors, in particular, the content of curricula that would meet the national standards for the training of management personnel.

Keywords: *management activity, competence, scientific and methodological support, enterprise management, educational process.*

Одержано редакцією 02.10.2018
Прийнято до публікації 12.10.2018

DOI 10.31651/2524-2660-2018-14-92-96

ORCID 0000-0002-9369-0199

ФОЛЬВАРОЧНИЙ Ігор Васильович,

доктор педагогічних наук, доцент кафедри психології і педагогіки,
Національний університет фізичного виховання і спорту України
e-mail: igor.folv@gmail.com

УДК 374+377]796.071.43:37.091.212.7-026.512.1

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ ДО ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧ-ТЕХНОЛОГІЙ

В статті основна увага зосереджена на концепції «освіта людини впродовж життя». Розглядається фахова підготовка спортсменів, характеризується коучинг спорту, проблема технологізації процесу викладацької діяльності

та застосування коуч-технологій. Акцентується увага на загальних положеннях теорії і практики коучингу, методи моделювання, технологічних аспектах, які можна використовувати в процесі підготовки майбутніх фахівців у

галузі фізичного виховання та спорту. Підкреслюється значення психолого-педагогічного супроводу процесу підготовки студентів-спортсменів.

Ключові слова: освіта впродовж життя; професійна підготовка; коучинг спорту; коуч-технологія; психолого-педагогічний супровід.

Постановка проблеми. Соціально-економічні перетворення в Україні на початку ХХІ ст. зумовили значні зміни в системі фахової спортивної освіти: її зміст наповнюється новим сенсом. Відбувається заміна формули «освіта на все життя» формулами «освіта через усе життя», «навчання тривалістю в життя», які наголошують на значущості неперервної освіти для розвитку особистості студента-спортсмена та застосуванні різноманітних освітянських технологій фахової підготовки [1, с. 115–116]. Процес національного виховання та саморозвитку спортсменів і майбутніх тренерів, модернізації й подальшого вдосконалення їхньої фахової підготовки та подальшої життєдіяльності в соціумі може здійснюватися, зокрема, шляхом поширення ідеї неформальної освіти дорослих та реалізації на практиці ідеї освіти впродовж життя. Ці концептуальні підходи та ідеї спрямовані на активізацію участі студентів у процесі різноманітних дискусій та обговорень напрямків розвитку освітянського спортивного простору.

Саме тому проблема дослідження у визначенні шляхів розробки концептуальних засад впровадження на національному рівні ідеї «освіти людини впродовж життя», розробки та створення сучасних нормативних засад, технологізації навчального процесу. Концепція «освіти людини впродовж життя» на відміну від традиційної освітньої парадигми, не визнає повної завершеності розвитку особистості. Це стосується професійного та особистісного потенціалу людини взагалі та спортсмена зокрема. Передусім актуального значення набуває проблематика коучингу та коуч-технологій, яка набула значної популярності в сфері підготовки спортсменів.

Поняття коучингу як ефективної технології професійного розвитку людини досліджувалось багатьма зарубіжними науковцями (Т. Голві, П. Зеус, Р. Кілбург, Т. Леонард, Дж. Уйтмор та ін.). Вітчизняні дослідники П. Безручко, Т. Борова, О. Проценко, В. Радкевич та інші, вивчаючи сутність цього феномену, дійшли

висновку, що коучинг є механізмом, який дає особистості змогу постійно розвиватися впродовж життя [2, с. 330–334].

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності застосування коучингу в процесі фахової підготовки спортсменів як ефективної технології психолого-педагогічного супроводу професійного навчання та становлення спеціаліста спортивного профілю.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використано такі **методи**: систематизації та узагальнення – для уточнення змісту понять «коучинг», «коуч» та «спортивний коучинг» та ідентифікації факторів впливу, які забезпечують розвиток коучингу студентів-спортсменів, метод логічного узагальнення застосовувався для обґрунтування принципів реалізації коучингу; метод системного підходу застосовано для розроблення технології оцінювання ефективності коучингу.

Виклад основного матеріалу. Починаючи з 60-х років ХХ ст., технології спортивних систем та професіоналізації спортивного коучингу стали успішно поширюватися по всьому світу, що спричинило успішну інтернаціоналізацію Олімпійського руху [3, с. 445]. На початку ХХІ ст. фахова підготовка спортсменів починає поступово посідати особливе місце в системі національних пріоритетів та цінностей суспільного розвитку. Це стосується насамперед проблеми розвитку здорової нації. Реалізація цього завдання означає соціально-економічну адаптацію дорослої людини до перетворень, що відбуваються в суспільстві; пролонгований процес і результат розвитку й виховання психічно та фізично здорової особистості за допомогою освітніх програм та шляхом реалізації освітніх послуг упродовж життя.

Фахова підготовка спортсменів – це унікальний соціальний інститут, здатний впливати на майбутню особистості, суспільства, держави. Незважаючи на численні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених проблем фахової освіти, визначення цього поняття і на сьогоднішній день залишається дискусійним. Це пояснюється, по-перше, специфікою розвитку освіти дорослих у різних країнах, широким діапазоном її цілей та функцій; по-друге, неоднозначністю розуміння категорії «неперервна освіта» та «доросла

людина». Коучинг можна віднести до провідної сфери освіти студентів-спортсменів – формальної та неформальної освіти (оскільки процес навчання для спортсменів не має чітко стандартизованого характеру і може здійснюватися поза межами організованих навчальних закладів та в процесі неформальної й інформальної освіти (у формі здобуття життєвого досвіду).

Проблема застосування коуч-технологій в спорті має свої історичні передумови розвитку. Вона почалась активно досліджуватись після Другої світової війни, коли особливо активізувались процеси професіоналізації, комерціалізації, глобалізації, політизації та інтернаціоналізації в спорті [4, с. 632–650].

Психолого-педагогічний супровід процесу підготовки студентів-спортсменів до життя у глобалізованому суспільстві передбачає використання нових прогресивних підходів, зокрема, коучингу – інструменту формування самодостатньої особистості, здатної до реалізації своїх потенційних професійних і життєвих можливостей.

Проблематика спортивної і тренерської професії сягає давніх часів. Багатогранна роль тренера визначена з урахуванням якості вчителя та наставника, лікаря та психолога, менеджера та підприємця. Тренери завжди прагнули до технологізації фахових здобутків та пошуку шляхів вирішення існуючих проблем у тренуванні завдяки удосконаленню програм підготовки, узагальненню світового досвіду навчання спортсменів [5, с. 217–222].

Сучасні дослідники Д. Гоулд, К. Коулінс вважають важливим результатом впровадження у фахову підготовку спортсменів коуч-технологій взаємобмін результатами досліджень, оскільки саме це безпосередньо впливає на розуміння ефективності тренувального процесу на підставі висновків про різноманітні методики і технології його забезпечення [6, с. 16–37]. При цьому деякі науковці підкреслюють, що професійні знання (спортивна специфіка, спортивна наука та педагогічні знання) є єдиним змістом підготовки тренерів, а тому не може бути окремого технологічного шляху та діяльності й коучингової ефективності [7, с. 307–309].

Коучинг спорту – це складна взаємодія багатопланових компонентів, що зор-

середжуються на технологічному полегшенні навчання для підвищення продуктивності спортсмена. Зазначимо, що для студентів-спортсменів існує велика кількість професійних навчальних тренінгових ігор-вправ, у процесі яких тренуються комунікативні якості, спостережливість, пам'ять, увага, здатність передбачати емоційні реакції та вчинки людей, а також уміння виразно передавати свої переживання, впливати на інших.

Вітчизняні науковці (Т. Петровська) виокремлюють проблему розвитку фахової компетентності студентів – сформованої якості, професійної чи особистісної характеристики фахівця, яка дає змогу не лише виконувати певні завдання в межах компетенції, а й приймати правильне рішення в складній або варіативній ситуації [8, с. 25–30]. Такий технологічний підхід, на думку Т. Матвійчук, набуває особливої актуальності в контексті завдання забезпечення психолого-педагогічного супроводу та удосконалення на цій підставі ефективності цілісного навчального процесу, оскільки дозволяє підвищити якість діагностування професійних знань, умінь і навичок майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту [9, с. 208–212].

Реалізація коуч-технології в системі фахової підготовки майбутніх тренерів, менеджерів спортивної діяльності та управлінців у галузі спорту, на наш погляд, може бути ефективною за умов застосування та впровадження методу моделювання процесом побудови, вивчення та використання моделей для визначення й уточнення характеристики оптимізації процесу спортивної підготовки та участі в змаганнях (В.М.Платонов) [10, с. 916–940]. Ця проблематика знайшла своє висвітлення в практичній роботі доктора біологічних наук В.В. Петровського при підготовці до Олімпійських Ігор В. Борзова [11, с. 4–6].

Навчальна коуч-технологія базується, насамперед, на ідеї прогнозування, а отже моделювання та індивідуалізації навчального процесу при розробці моделі випускника, що передбачає дані про студентів як спортсменів і базуються на тривалих дослідженнях та індивідуальному прогнозуванні структури змагальної діяльності і підготовленості кожного спортсмена, його реакції на навантаження та особливості навчання у вищому навчальному закладі.

В результаті отримання різноманітних даних про індивідуальні моделі змагальної діяльності, різних сторін підготовленості викладач-коуч може розробляти моделі фахової підготовки до навчальних занять, враховуючи досягнення кожного окремого студента у спорті, успіхи його в навчанні, а на цій підставі – розробляти конкретні шляхи подальшого підвищення фахової кваліфікації студента-спортсмена.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проблема формування здорової нації залишається одним із головних завдань нашого суспільства. Врахування закономірностей сучасних коуч-технологій, особливостей їх впровадження та функціонування сприятиме розвитку і розробці ефективних засобів впливу на студентів – майбутніх спеціалістів у сфері спортивного виховання та запровадження раціонального режиму навчання й відпочинку.

Проблема індивідуалізації підготовки майбутніх спортсменів та науковців у спортивній галузі може вирішуватися різноманітними психолого-педагогічними шляхами, які в сукупності забезпечують комплексний підхід до супроводу цього завдання.

Серед різноманітних підходів привертає до себе увагу інтегрована коуч-технологія з методом моделювання. Дослідження доводять, що спортсмени коуч-тренерів значно краще розуміють поставлені перед ними завдання та ефективніше взаємодіють з тренером й іншими спортсменами, що забезпечує їм відповідний зворотній зв'язок та підтримку. Зазначена коуч-технологія поки що не набула поширення у навчальному процесі підготовки майбутніх тренерів та спортсменів.

Ідеї коуч-технологій важливі й корисні для подальшого розвитку майбутніх фахівців у сфері спорту, адже сфера фізичного виховання і спорту потребує технологізації процесів навчання та відповідних змін у визначенні пріоритетних напрямів розвитку культури фізичного виховання людини як гармонійно розвинутого носія національних цінностей. Звідси випливає актуальне значення необхідності подальшого дослідження проблеми технологізації фахової підготовки спеціалістів: системної складової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури та спорту, врахування вітчизняних

та світових досягнень психолого-педагогічного супроводу студентів-спортсменів засобами коуч-технологій.

Список бібліографічних посилань

1. Огієнко О.І. Генезис дефініції «освіта дорослих» у зарубіжних дослідженнях. *Проблеми сучасної педагогічної освіти* 2008. (19). С. 113–120.
2. Проценко О.С. Коуч-технології у формуванні життєвої компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 29 (82). С. 333–334. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pfto_2013_29_54.pdf.
3. Crowther, N. The state of the modern Olympics: Citius, altius, fortius? *European Review*. 2004. 12(3). 445–460.
4. Davidovitz, R., Mikulincer, M., Shaver, P., Izsak, R., Popper, M. Leaders as attachment figures: leaders' attachment orientations predict leadership-related mental representations and followers' performance and mental health. *J. Pers. Soc. Psychol.* 2007. 93. 632–650.
5. Côté, J. The development of coaching knowledge. *International Journal of Sports. Science & Coaching*. 2006. 1(3). 217–222.
6. Gould, D., Collins, K., Lauer, L. Coaching life skills through football: A study of award winning high school coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*. 2007. 19. 16–37.
7. Côté, J., Gilbert, W.D. An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International Journal of Sports. Science & Coaching*. 2009. 4(3). 307–323.
8. Петровська Т.В. Формування педагогічної майстерності спортивного педагога на етапах професійного становлення. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки. Серія: Фізична культура і спорт*. Луцьк, Східноєвропейський національний університет ім. Л. Українки, 2016. Вип. 21. С. 25–30.
9. Матвійчук Т.Ф. Модель формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у процесі професійної підготовки. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2015. Вип. 129(2). С. 208–212.
10. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте: Общая теория и ее практические приложения. Київ: Олимп. литература, Кн.2. 2015. С. 916–940.
11. Петровский В.В. О применении метода моделирования в спортивной тренировке. *Моделирование функционального состояния спортсменов различной подготовленности*. Киев: КГИФК, 1976. С.4–6.
12. Лук'янова Л.Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Укл.: Лук'янова Л.Б. Ніжин. 2011. 24с.
13. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Л.Б. Лук'янова, О.В. Аніщенко. Київ; Ніжин, 2014. 108 с.
14. Сучасні технології освіти дорослих: посіб. / авт. кол.: Л.Б. Лук'янова, О.В. Аніщенко, Л.Є. Сігачева, С.В. Зінченко, О.В. Баніт, Н.І. Дорошенко. Кіровоград: Імекс-АТД, 2013. 182 с.

References

1. Ogienko, O.I. (2008). Genesis of the definition of "adult education" in foreign studies. *Problems of modern pedagogical education*. 19. 113–120.
2. Protsenko, O. S. (2013). Couch-technologies in the formation of vital competence of students of vocational education institutions. *Pedagogics of the formation of a creative person in higher and secondary schools*. 29. 330–334.

3. Crowther, N. The state of the modern Olympics: Citius, altius, fortius? *European Review*. 12(3). 2004. 445–460.
4. Davidovitz, R., Mikulincer, M., Shaver, P., Izsak, R., Popper, M. (2007). Leaders as attachment figures: leaders' attachment orientations predict leadership-related mental representations and followers' performance and mental health. *J. Pers. Soc. Psychol.* 93. 632–650.
5. Côté, J. (2006). The development of coaching knowledge. *International Journal of Sports. Science & Coaching*. 1(3). 217–222.
6. Gould, D., Collins, K., Lauer, L., & Chung, Y. (2007). Coaching life skills through football: A study of award winning high school coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*. 19. 16–37.
7. Côté, J., Gilbert, W.D. (2009). An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International Journal of Sports. Science & Coaching*. 4(3). 307–323.
8. Petrovskaya, T.V. (2016). Formation of pedagogical skills of a sports teacher at stages of professional formation. *Youth Scientific Herald of the Eastern European National University. L. Ukrainka. Physical Culture and Sports*. Lutsk. East-European National University named after. L. Ukrainka. 21. 25–30.
9. Matviychuk, T.F. (2015). Model of formation of pedagogical mastery of future teachers of physical culture in the process of professional training. *Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Pedagogical Sciences. Physical education and sports*. 129 (2). 208–212.
10. Platonov, V.N. (2015) Olympic Athletes Training System: General Theory and its Practical Applications. Kyiv. Olympus Lit., 2. 916–940.
11. Petrovsky, V.V. (1976) On the application of the simulation method in sports training. *Modeling of the functional state of athletes of various trainings*. Kiev. KGIFK.4–6.
12. Lukyanova, L.B. (2011). The Concept of Adult Education in Ukraine. *Nizhyn*. 24 p.
13. Adult Education: A Short Term Dictionary (2014). Kyiv. Nizhyn. 108 p.
14. Modern adult education technologies (2013). Kirovograd. Imex-LTD. 182 p.

FOLVAROCHNYI Ihor,

Doctor in Pedagogy, Associate Professor of Psychology and Pedagogy Department,
National University of Physical Education and Sports of Ukraine
e-mail: igor.folv@gmail.com

TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE AREA OF SPORTS TO USING COACH TECHNOLOGIES

Abstract. *Introduction.* The problem of research paper is in determining of the ways of developing the conceptual framework for the implementation at the national level of the idea of "long life learning", the development and creation of modern normative principles and technologization of the educational process.

The purpose of the research is to substantiate the necessity of using coaching in the process of professional training of athletes as an effective technology of psychological and pedagogical support for professional training and the formation of sport specialists.

The methods of systematization and generalization - to clarify the content of terms: "coaching", "coach" and "sport coaching" and identifying the factors of influence that ensure the development of coaching of sport-students, the method of logical generalization was used for substantiation the principles of implementation of coaching; the systematic approach is used to develop a technology for assessing the effectiveness of coaching.

Results. The implementation of coaching technology in the system of professional training of future trainers, sports activity managers and managers in the field of sports can be effective in the case of implementation of the modeling method for determination main specific features and peculiarities of the optimization sport training process. Coaching in sport is a complex interaction of different components that focus on technological learning. It should

be noted that for students-athletes there is a large number of professional training games-exercises. Most of them oriented on development: communication skills, observation, memory, attention, ability to predict emotional reactions and actions of people, as well as ability to express their feelings, influence and others.

Originality. Educational coaching technology based, first of all, on the idea of forecasting and therefore, the modeling and individualization of the educational process in developing a model that includes data on students as athletes and based on long-term research and individual prediction of the structure of competitiveness activity of each athlete.

Conclusion. As a result of creating individual models of competitive activities and different aspects of coaching session, teacher-coach can develop new perspective models of professional training for students, taking into consideration the achievements of each individual student in sport, his success in training, and on this basis to develop ways to further professional development of their professional qualification.

Keywords: life-long learning; professional training; sport coaching; coaching technology; psychology-pedagogical support.

Одержано редакцією 12.06.2018
Прийнято до публікації 19.06.2018